

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Koolimuusika õppekava

Kärt Kaljaspolik

GÜMNAASIUMIÕPILASTE MUUSIKALISTE TEGEVUSTE SEOS

ÕPIMOTIVATSIOONIGA

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Ivar Männamaa (TÜ VKA lektor)

Kaasjuhendaja: Sirje Medell (MA)

Kaitsmisele lubatud:

Viljandi 2017

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1 MUUSIKALISED TEGEVUSED JA MOTIVATSIOON	5
1.1 Muusikaliste tegevuste mõjud õpilase arenguprotsessis	5
1.2 Koolinoorte muusikalised tegevused.....	7
1.3 Õpimotivatsioon ja seda kujundavad tegurid.....	10
1.3.1 Õpimotivatsiooni kujundavad emotsionaalsed ja tunnetuslikud tegurid ..	12
1.3.2 Õpimotivatsiooni kujundavad sotsiaal-kultuurilised tegurid	13
2 UURIMUSTÖÖ METOODIKA.....	15
2.1 Meetod	15
2.1.1 Valim.....	15
2.1.2 Andmekogumismeetod ja protseduur	16
2.2 Andmeanalüüs	17
2.2.1 Gümnaasiumiõpilastega läbiviidud ankeetküsitluse tulemused	17
2.3 Järeldused	21
KOKKUVÕTE	23
KASUTATUD KIRJANDUS.....	24
LISAD.....	27
Ankeetküsimustik gümnaasiumiõpilastele	27
SUMMARY	30

SISSEJUHATUS

Antud teemat ajendas uurima Suure-Jaani Gümnaasiumisse planeeritava loomesuuna loomine ja arendamine (Suure-Jaani Gümnaasiumi arengukava, 2016). Teema valikut suunas teadmine õpimotivatsiooni olulisusest ja oletuslikest seostest muusikaga tegelemise ja õpimotivatsiooni vahel. Käesoleva töö käigus kogutud andmetest loodetakse leida seoseid muusikaga tegelemise ja õpimotivatsiooni vahel ning saada ülevaadet gümnaasiumiõpilaste praeguste muusikaliste harrastuste ja huvitegevuste kohta, mis loodetavasti aitaksid teha valikuid loomesuuna arendamisel.

Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011, edaspidi GRÕK) sätestab, et gümnaasiumi üheks ülesandeks on noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades. Selleks keskendutakse muuhulgas ka õpilase oma maailmapildi kujunemisele, valmisolekule elus toime tulla ning iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele. Õppimise oskust peetakse järjepidevaks teadmiste omandamise oskuseks, kus muude tegurite hulgas mängib tähtsat rolli ka motiveeritus (Euroopa Parlamendi märksõnaregister, 2006).

Muusikaga tegelemise võimalusi on erinevaid. Antud töö kontekstis on käsitletud nii põhikooli riikliku õppekava (2002, 2011, edaspidi PRÕK) kui gümnaasiumi riikliku õppekava toetavaid muusikalisi tegevusi, nagu laulmine, pillimäng, muusika kuulamine, muusikaline liikumine (GRÕK, 2011). Varasemate uuringute põhjal on alust arvata, et õpimotivatsioonil ja muusikaga tegelemisel on seos. Pöder (2016) jõuab oma uurimustöös järeldusele, et muusika loob võimalusi emotsioonide stimuleerimiseks ja eneseväljendamiseks, mis tõstab laste õpimotivatsiooni. Samuti on leitud, et pillimäng parendab matemaatilisi võimeid, täiustab lugemis- ja mõistmisvõimet ning aitab kaasa keskendumisele (Matthews, 2011).

Käesoleva töö uurimisprobleem tuleneb võimalikust seosest muusikaga tegelemise ja õpimotivatsiooni vahel. Kuidas on omavahel seotud kõrge õpimotivatsioon ja muusikaga tegelemine?

Antud töö eesmärgiks on uurida võimalikke seoseid muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahel. Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

- Kas muusikaga tegelevate õpilaste õpimotivatsioon erineb muusikaga mittetegelevate õpilaste omast?
- Millised on seosed õpilaste õpimotivatsiooni ja õpitulemuste vahel?

Tööst lähtuvalt on püstitatud hüpoteesid:

1. Muusikaga tegelevate õpilaste õpimotivatsioon on kõrgem nende muusikaga mittetegelevate kaasõpilaste omast.
2. Muusikaga tegelevate õpilaste õppeedukus on muusikaga mittetegelevate kaasõpilaste omast parem.

Bakalaureusetöö esimeses peatükis käsitletakse antud töö kontekstist lähtuvalt muusikalisi tegevusi, keskendutakse õpimotivatsiooni kujundavatele teguritele ning otsitakse seoseid õpimotivatsiooni ja muusikaliste tegevuste vahel. Teises peatükis kirjeldatakse valimit, andmekogumismeetodit ja protseduuri, tutvustatakse andmeanalüüsi põhimõtteid ning teostatakse gümnaasiumiõpilastega läbiviidud küsitluse tulemustest analüüs ning tutvustatakse järeldusi.

1 MUUSIKALISED TEGEVUSED JA MOTIVATSIOON

Erinevatest uuringutest on välja tulnud, et muusika ja eriti muusika kuulamine mängib olulist rolli kaasaja õpilaste elustiilis ja koolikultuuris (Liimets, 2009). Nii kodumaised kui välismaised autorid (Kruuse, 2016; Pehk, 2009; Matthews, 2011) on kirjeldanud muusika positiivseid mõjutegureid inimese meeltele ja ka üldisele arengule.

Et olla edukas õpingutes või töös omale meelepärases keskkonnas, on tarvis teatud tegureid, mis seda võimaldavad. Ühelt poolt mängivad rolli inimese võimed, teiselt poolt võimalused. See, mis inimese tegutsema paneb, on motivatsioon. Erinevad autorid (Pajumaa, 2013; Järg, 2015) on kirjeldanud motivatsiooni küll elujõuna, mis tuleb inimeste seesmistest vajadustest, kui ka soovina kohaneda pidevalt muutuvast elu- kui töökeskkonnas ajendatuna ühiskondlikest teguritest. Nii võib ka muusikaga tegeleda sellepärast, et see on huvitav ja pakub rõõmu, kui ka sellepärast, et see on populaarne ja võimaldab saada tuntutust ning tunnustust.

1.1 Muusikaliste tegevuste mõjud õpilase arenguprotsessis

Inimesed on musitseerinud väga ammusest ajast, arvatavasti alustades häälega ja jätkates lihtsa rütmilöömisega (Matthews&Thompson, 2006). Kangro (1994) kirjutab, et varase musitseerimisega on seotud ka rituaalsed liikumised ja tantsud. Siitan (1998) peab muusikat rituaalse suhtlemise keeleks, mis muudab ka inimestevahelise suhtlemise omamoodi rituaaliks, kus peale eneseväljenduse avastatakse ennast, tajutakse oma sügavamat olemust ja oma kohta teiste inimeste seas. Matthews ja Thompson (2006) on kirjeldanud muusika kuulamist kui psühhosomaatilist kogemust, mis toob harmooniat ja rahu. Ross (2007, lk 14-15) kirjutab *katarsisest*, kui kunsti võimest sügavate emotsionaalsete läbielamiste kaudu tekitada kuulajas või vaatajas nn sisemise puhastuse efekti ning ta peab kunsti ja muusika üheks olulisemaks funktsiooniks ühiskonnas stimuleerida inimese emotsionaalseid kogemusi lootuses muuta teda seeläbi paremaks.

Musitseerimist on peetud heaolu ja optimismi suurendamise vahendiks, mis aitab usaldust kasvatada ja loomingulisusel avalduda ning mis annab osalejatele võimaluse tõhusamate strateegiate rakendamiseks (Ruud, 2010, viidanud Mõistlik-Tamm, 2013). Kooli gümnaasiumiastme uuringud on näidanud, et suurem osa muusikatundides toimuvast ajast kulub muusikaajaloo käsitlemisele, konsekteerimisele ja muusika kuulamisele (Raudva, 2005, viidanud Liimets, 2009). Väga vähe tegeletakse laulmise ja pillimänguga. Õpilased avaldasid soovi muu hulgas rohkem tegeleda laulmisega, kuulata ja tutvuda popmuusikaga, improviseerida ja saada pillimänguõpetust, vaadata dokumentaalseid või eluloolisi filme, uurida ise muusikateoste sünnilugu (*ibid.*).

Mitmed uuringud toovad välja palju erinevaid aspekte, kuidas muusika inimese arengut mõjutab. Pehk (2009) kirjutab, et muusikalised tegevused, nagu laulmine, pillimäng, muusika kuulamine ja liikumine arendavad loovust, suurendavad spontaansust ja õhutavad väljendama ideid. Ta leiab ka, et muusikalised tegevused kujundavad, arendavad ja soodustavad mitmeid üldpädevusi, nagu oskust märgata ja hinnata ilu; oskust eneseväljendusest rõõmu tunda; oskust väärtustada loovust ja originaalsust; oskust olla osavõtlik, tolerantne ja kaaslaste suhtes avatud. Muu hulgas on Pehk veel välja toonud, et muusikalised ja loovtegevused arendavad suhtlemis- ja kuulamisoskusi; treenivad tähelepanu ja kontsentratsioonivõimet; suurendavad teadlikkust iseendast ja enesevaatlusvõimet; võimaldavad saada enesekindlust esinemis- ja väljendusoskustes; pakuvad rõõmu ja lusti.

Ka on kirjeldatud katsete ja uuringute tulemusi, kus on tõestatud, et muusika mõjutab inimese südame tööd ja vererõhku, vähendab ängistust ja stressi (Priestly, 1975, viidanud Allas, 2011) ning muusika õige kasutuse korral on võimalik negatiivsetest tunnetest vabaneda. Samale järeldusele jõuab ka Mõistlik-Tamm (2013), näidates et muusikal on positiivne omadus juhtida tähelepanu eemale mingilt negatiivselt stressiallikalt, nagu valu, väga emotsionaalne sündmus, igavus või ärevus, parandada elukvaliteeti ning vaimset heaolu.

Erinevad uuringud on näidanud, et nii muusika kuulamine kui pillimäng stimuleerivad ajutegevust ja mälu. Matthews (2011) toob välja mitmeid pillimängu positiivseid mõjutegureid: see leevendab stressi, tõstab enesekindlust, parandab sotsiaalset elu, õpetab kannatlikkust ja visadust, arendab loovat mõtlemist, treenib koordinatsiooni, parandab

ajakasutus- ja organiseerimisoskusi, on lõbus, parendab matemaatilisi võimeid, täiustab lugemis- ja mõistmisvõimet, aitab kaasa keskendumisele, laiendab silmaringi, suurendab vastutustunnet, annab eneseületuskogemuse, arendab kuulamis- ja eneseväljendusoskust, arendab esinemisoskust ja aitab vähendada esinemisnärvi, toob rõõmu nii mängija kui teda ümbritsevate inimeste ellu. Lapsed, kes 3 aastat olid pilli õppinud, edestasid teisi õpilasi muusikaga mitteseotud sõnalistes harjutustes ja arutlusoskuses. Samuti said pillimängu õppinud lapsed paremaid tulemusi kuulamisharjutustes ja käteosavuses (Matthews, 2011; Forgeard&Winner&Norton&Schlaug, 2008).

1.2 Koolinoorte muusikalised tegevused

Muusikaõpetuse kõige tähtsam eesmärk on õpetada laps iseseisvalt mõtlema, äratada temas sügavamat huvi muusika vastu, aidata kaasa tema isiksuslikule arengule (Sepp, 2014). Riikliku õppekava järgi on ette nähtud kujundada ja arendada kooli muusikatundides õpilaste musitseerimisoskust, omaloomingu loomise oskust, muusika kuulamist ja õpetatakse muusikalugu. Lisaks sellele on põhikooli ja gümnaasiumi õppekavas välja toodud koorilaulu ja pillimängu edendamise olulisus ja ühe muusikaõpetuse koostisosana muusikaline liikumine (PRÕK, GRÕK, 2011). Muusika õppimisega seonduvad veel ka süvendatud teadmised, oskused ja hoiakud, mida õpetatakse muusikalistes huvi- ja eriharidusasutustes, nagu noodilugemisoskus, pillimänguoskus, improviseerimisoskus, lauljatel vokaal-tehnilised oskused, muusika kui kunsti väärtustamise oskus jne.

Alates 1974 aastast on Eestis gümnaasiumiõpilaste seas järjepidevalt läbi viidud elustiiliuurimust "Pingist pinki". Tuginedes sellele uuringule, on muusika väärtustamine paarikümne valdkonna seas püsinud läbi aastate pingereas stabiilselt 5.-7. kohal. 2005 aasta uuringud näitasid, et muusikalisi tegevusi koolis peetakse väga oluliseks just sotsiaalsete suhete loomise või säilitamise seisukohalt. Muusikat nähti pigem kui vahendit mingi muu kasu saamiseks või eesmärgi täitmiseks (sh meie-tunde loomiseks, pidude eeskavade täitmiseks, inimesi koondava jõuna). Üheski uuringus osalenud koolis ei mainitud muusika kui kunsti väärtust omamaks koolikultuuris väarikat positsiooni (Liimets, 2009).

Muusika hõlmab kogu emotsioonide skaalat, tehes meid rõõmsaks või kurvaks, nostalgiliseks või energiliseks või viib meid unustusse kõige muu suhtes (Matthews& Thompson, 2006). Öeldakse, et inimese hääl on tema hinge peegel. Inimhääl on kordumatu ning unikaalne fenomen, mille järgi on võimalik määrata inimese sugu, vanust, emotsioone, suhtumist ja palju muud. Inimhääl on ka üks põhilisemaid muusika-instrumente ja **laulmist** peetakse kõige loomulikumaks ja spontaansemaks muusikaliseks eneseväljendusviisiks. Laulda võib üksi, mitmekesi, esinedes solistina või osaledes ansamblites, koorides (Härma&Sepp, 2014; Matthews&Thompson, 2006). Soololauluga tegelevad õpilased valdavalt huviharidustasandil, st et võetakse lauluõpetajalt või erialaspetsialistilt individuaalseid laulutunde, kus muuhulgas arendatakse vokaal-tehnilisi oskusi, õpitakse erinevaid laulustiile, omandatakse erinevat repertuaari. Mõistlik-Tamm (2013) on seoses laulmisega välja toodud positiivseid omadusi, nagu füüsiline lõõgastus ja vabanemine pingest; emotsionaalne vabanemine ja tajutud stressi vähenemine; suurenenud emotsionaalne ja füüsiline heaolu, enesekindluse ja -hinnangu tõus; õnnetunne.

Uurides koolikooris laulvate õpilaste suhtumist laulmisesse, koorimuusikasse ja laulupidudesse on jõutud järeldusele, et noored on koorilaulu populaarsuse hindamisel üsna segaduses, andes vastakaid arvamusi (Kristal, 2008, viide Liimets, 2009). Kooris lauldakse justkui laulmise pärast, kui laulud sobivad, aga olulisemaks peetakse laulupeole pääsemist, et kogeda “laulu võimu” tunnet ja ühtekuuluvust teiste lauljatega. Õpetajad arvasid, et koolikooris käiakse eesmärgiga suhelda muusika vahendusel kaaslastega ja osaleda koori seltsielus, kuid tähtsustasid, et koolikooridest kasvavad laulupidude traditsiooni edasikandjad (*ibid.*).

Muusikariistad ja nende lugu on sama vana kui inimkonna ajalugu (Matthews& Thompson, 2006). **Pilliõpe** mõjub inimestele nii kognitiivses ehk tunnetuslikus kui ka sotsiaalses mõttes arendavalt, andes hinnalise kogemuse koosmusitseerimise näol, mille läbi kinnistuvad nii individuaalsed muusikalised mõtted, kui luues ja hoides sotsiaalseid suhteid (Kruuse, 2016). Härma (2014) kirjeldab omaloomingu ja improvisatsiooni-võimalusi kooli muusikatunnis, kus muusikainstrumentidena on välja toodud omavalmistatud rütmipillid (vihmapill, kõlapulgad, marakaa), plaatpillid (metallofonid, ksilofonid, kella-mängud), plokkflöödid, väikekannel ja akustiline kitarr. Kuna

üldhariduskooli muusikatunnis pole solisti tasemeni jõudmine üldjuhul reaalne, siis sobivad need instrumendid eeskätt laulude saateks.

Muusikakooli õpilaste hulgas läbi viidud uuring näitas, et pooltes küsitluses osalenud õpilastes tekitab pillimäng heaolutunnet, mis omakorda tekib eriti nende endi poolt valitud lugude mängimisel. Selgus ka, et õpilaste motivatsioon ja heaolu on tihedalt seotud perekonna toetusega (Kruuse, 2016). Kooliti on pilliõpe muusikatundides väga erinev. Raudva (2005, viidanud Liimets, 2009) tõi oma uuringus ühe kooli näite põhjal välja, et pillimäng puudub muusikatundides sootuks. Ühe positiivse näitena saab aga välja tuua Gustav Adolphi Gümnaasiumi, kus alates 2008 aastast viiakse õpilastega läbi erinevaid muusikalisi suurprojekte ja antakse igal aastal välja helikandja, kuhu salvestatakse õpilaste poolt esitatud instrumentaal- ja vokaalmuusikat (Agur&Talving&Pinn, 2016).

Erinevate uuringute põhjal alates 2005. aastast võib väita, et **muusika kuulamine** kui tegevus on noorte igapäevaelus esimesel kohal. Olulisemate muusika kuulamise põhjustena on välja toodud muusika seotus meeleolude ja tujudega, emotsioonide esilekutsumisega, kus muusika lõõgastab, rahustab või hoopis ergutab, pakub ajaviidet ja meelelahutust (Liimets, 2009; Mäesalu, 2009).

Liimets (2009) toob välja erinevate autorite uuringute tulemused. Langi (2005) ja Seitami (2006) jõuavad oma uurimustega tulemuseni, kus hea muusika peab olema kiire, rütmikas, vali ja tugeva bassiga, tõstab tuju, aitab keskenduda ning kutsub esile positiivseid emotsioone, nagu rõõm, armastus ja vaimustus. Koik (2008) leidis, et erinevate muusikastiilide hulgas kuulavad klassikalist muusikat pigem reaalklasside õpilased, mis laseb oletada, et matemaatika-füüsika süvaõppe õpilased on lisaks erialasele huvitatusele ka vägagi kultuurihuvilised. Hanni (2009) andmetel eelistab enamik noori kuulata kõrge helitugevusega pop- või rockmuusikat, olles üksinda kodus ning muusika kuulamise eesmärgiks on vaikuse peletamine. Põhjendusena toodi välja, et valju muusika kuulamine aitab mõtteid eemale viia reaalsest maailmast. Liimets (2009) tõlgendab seda kui võimalikku tendentsi kapseldumisele ja eraldumisele, kus muusika kuulamine aitab põgeneda tegelikkuse ja iseenda eest. Põhjuseks nähakse järjest kiirenevat elutempot, mis noori närviliseks teeb.

Omavahel tihedalt seotud on ka **muusika ja liikumine**. Kaasaegses kiires ühiskonnas pakub muusikaline liikumine inimestele valdavalt rõõmu, lõõgastust ja rahuldust. Päts (2010) toob välja, et oluline osa muusikalistest võimetest on seotud rütmi tajumisega, mis on kuulde-liikumisprotsess ja toimub tunnetuslikul alusel. Kaasahaarv muusika mõjub paljudele füsioloogilist või psühholoogilist reaktsiooni esile kutsuva fenomenina ehk stiimulina, tekitades soovi muusikale kaasa elada. Kuna muusika on ajaliselt korrastatud struktuur, on see ideaalne stiimul tantsimiseks, ehk liikumise koordineerimiseks. Muusika rütmiline element loob struktuuri, mis mõjub motivaatorina kehatunnetuse, tasakaalu, paindlikkuse ja suunatunnetuse arendamiseks (Lass&Joost, 2010; Kiilu&Sepp, 2014).

Lähtudes eelpool väljatoodust saab väita, et muusikalised tegevused, nagu laulmine, pillimäng, muusika kuulamine ja muusikaline liikumine mõjutavad vähemal või rohkemal määral õpilase arengut. Koolinoorte hulgas on muusikalised tegevused populaarsed, kuid muusikat väärtustatakse pigem kui vahendit mingi eesmärgi täitmiseks, jättes kõrvale muusika kunstilise väärtuse. Nagu muusikaga tegelemisel, mängivad õppimiselgi rolli erinevad motiveerivad tegurid. Erinevate uurimuste põhjal võib järeldada, et muusika ja õpimotivatsiooni vahel on seoseid otsitud ja leitud. Vago (2014) ja Kruuse (2016) vaatlevad õpimotivatsiooni pilliõppest lähtuvalt. Pöder (2016) uurib aga muusika kui vahendi kaasmõju õpimotivatsioonile.

1.3 Õpimotivatsioon ja seda kujundavad tegurid

Sõna “motivatsioon” pärineb ladinakeelsest sõnast *motus*, mille üks tähendusi on “liikumapanev jõud”. **Motivatsiooni** defineeritakse üldiselt kui asjaolude kogumit, kuhu võib kuuluda samaaegselt mitmeid motiive, mis inimesi tegutsema paneb ja tegutsemas hoiab (Krull, 2000). Inimest motiveerivad nii tema bioloogilisest loomusest tulenevad üldinimlikud vajadused kui ühiskonnast tingitud sotsiaalsed ehk kultuurilised vajadused (Luuk&Tulviste, 2006). Motivatsiooni kujundavad üheaegselt toimivad ja üksteist vastastikku mõjutavad suur hulk tegureid, millest ühtset teooriat on keeruline luua. Seega on võimalik vaadata erinevaid motivatsiooni käsitlusi (Krull, 2000).

T. Good ja J. Brophy järgi väljendub motivatsioon eesmärgipärase käitumise enesealgatuslikkuse, kindlasuunalisuse, jõulisuse ja püsivusena (Luuk&Tulviste, 2006; Krull, 2000). Maslow (2007) motiveerituse teooria järgi on inimese motiveeritud käitumine jaotatud viieastmeliseks püramiidiks, mille kohaselt liigutakse astmeliselt ülespoole. Vajaduste hierarhia koosneb viiest astmest, alustades madalamast: füsioloogilised vajadused, turvalisuse vajadused, kuuluvuse ja sotsiaalsed vajadused, tunnustusvajadused ja eneseteostusvajadus.

Motivatsiooni puhul saab rääkida nii välistest kui sisemistest ajenditest, ehk välisest ja sisemisest motivatsioonist, sõltuvalt sellest, kas tasustus lähtub indiviidist või väljaspool teda. Ryan'i ja Deci'i (2000) järgi lähtub sisemine motivatsioon inimesest enesest ja on seotud tegevusega seetõttu, et see on nauditav, loomupäraselt huvi ja sisemist rahuldust pakkuv ning see seondub üldise psühholoogilise heaoluga. Väline motivatsioon rõhutab väliseid eesmärke, kus tegevus on suunatud väliste väärtuste ja hüvede saavutamiseks, ehk kus naudingut pakub oodatav tulemus.

Kuna motiveeritus õppida saab realiseeruda läbi õppimise kaudu, siis võib **õpimotivatsiooni** pidada motivatsiooni üheks erijuhuks. Good ja Prophy tõlgendavad õpimotivatsiooni õpilase kalduvusena pidada õppimist tähendusrikkaks ja väärtuslikuks ettevõtmiseks, mille vahendusel on võimalik saavutada soovitud eesmärke (Good&Prophy, 1997, viidanud Krull, 2000). Martinson (2010) kirjutab, et õpimotivatsiooni võib mõista, kui tahet õppida, mis on seotud isikliku heaolu tasemega. Õppimine eeldab motiveeritud inimest ja peab inimesele andma võimaluse mingit vajadust rahuldada või soovi täita (Kureniit, 1986; Piht, 2004).

Kureniit jaotab õpimotiivid õpivajaduse sisu alusel:

- praktiliseks
- ühiskondlikeks
- tunnetuslikeks

Praktilisi motiive iseloomustab konkreetne ja määratletud eesmärk, mis on otseselt ühendatud oodatavate õpitulemustega. Ühiskondlike motiividena käsitletakse õpiajendeid, mille eesmärk on suhtlemisoskuste parandamine, autoriteedi või populaarsuse saavutamine või tõstmine. Tunnetuslikud motiivid on seoses isiksuse arengu ning nõudluste tasemega, millele on omane ühe eesmärgi saavutamisel uueneda ja ajendada uusi püüdlusi. Piht

(2004) kirjutab sisemisest ja välisest õpimotivatsioonist, kus sisemise motivatsiooni korral õpitakse iseenda jaoks – orientatsioon on ülesandele – ja välise motivatsiooni korral on orientatsioon sotsiaalsele sõltuvusele, ehk õpitakse kellegi jaoks.

1.3.1 Õpimotivatsiooni kujundavad emotsionaalsed ja tunnetuslikud tegurid

Õppimisvõime aitab inimestel kohaneda keskkonnaga ning kohanevat käitumist ajendavad kalduvus hoiduda ebameeldivustest ja loomupärane huvi ümbritseva keskkonna vastu. Juba Darwin leidis, et emotsioonid mängivad suurt rolli inimkäitumise kujunemisel, arenedes evolutsiooni käigus välja selleks, et anda elusolendite käitumisele kasulik suund, ning suurendades sellega ellujäämise väljavaateid (Krull, 2000).

Leppik (2006) väidab, et inimese emotsionaalne seisund mõjutab õpimotivatsiooni ja sellest lähtuvalt ka omandamise tulemuslikkust. Emotsioonid on otseselt seotud inimeste mitmesuguste vajaduste rahuldamise või mitterahuldamisega. Uuringud on kinnitanud, et negatiivsed emotsioonid aktiveerivad parema ajupoolkera ja positiivsed emotsioonid vasaku ajupoolkera, mis on seotud verbaalse ja loogilise mõtlemisega.

Tunnetuslikud motiivid mõjutavad isiksuse täiustumispüüdlusi ning on seotud isiksuse arengu ja nõudluste tasemega, mis ajendavad silmaringi avardama. Tihti kasvavad tunnetuslikud motiivid üle huviks, mis ärkavad silmaringi avardavate tegevuste mõjul (Kureniit, 1986). Izard väidab, et huvi kui sagedane positiivne emotsioon mängib motiveerivat osa harjumuste, oskuste ja intellekti kujunemisel ning arengus. Huvinähtust iseloomustab ka üsna kõrge rahulolutunne ja enesekindlus, tänu millele on võimalik millegagi lähemalt pikema aja jooksul ja süvenemisega tegeleda (Leppik, 2006).

Kuna nii tunnetus kui emotsioonid mõjutavad oluliselt inimeste käitumist, on psühholoogid palju vaieldud, kumb neist on primaarsem. Seetõttu on ka õpilaste õpihoiakute, -valmidust ja püsivust mõjutavate ning kujundavate tegurite kirjeldamine üks raskemaid probleeme pedagoogikas (Krull, 2000).

1.3.2 Õpimotivatsiooni kujundavad sotsiaal-kultuurilised tegurid

Õppimine võib olla suunatud hiljem saabuvale ja eraldiseisvale tulemusele. See tähendab, et õppimine ei pruugi olla rahuldust pakkuv, aga seda sooritatakse oodatava tulemuse tõttu, näiteks hea hinne, mis teeb rõõmu lapsevanemale (Männamaa, 2010). Uurimused on näidanud, et õpimotivatsiooni kujundavad sotsiaalsed mõjutegurid ei piirdu ainult klassis toimuva ja õpikeskkonna olustikuga. Olulist rolli mängivad ka koolis valitsev õhkkond ja elupiirkonnas domineeriv suhtumine kooliõpingutesse (Krull, 2000).

Ryan'i ja Deci'i (2000) enesemääratlemise teooria kohaselt on sotsiaalsed tegurid seotud väliste hüvedega, nagu raha, hinne, kiitus, positsioon ja ka hirm, millele annavad hinnangu teised inimesed või üldine sotsiaalne keskkond. Enesemääratlemise teoorias on välja toodud kolm põhilist vajadust, mida inimesed soovivad rahuldada:

- kompetentsus (vajadus olla võimeline teostama mingit ülesannet)
- sõltumatus (vajadus olla ühenduses sotsiaalse keskkonnaga ning olla aktsepteeritud)
- iseseisvus (vajadus tunda end otsustajana)

Murray sotsiaalsete tarvete ehk vajaduste teooria kohaselt pakuvad enam huvi õpimotivatsiooni käsitlemisel saavutusvajadus (raskuste ületamise püüd) ja kuuluvusvajadus (sõprussidemete loomise püüd). Vajadus käituda kindlal viisil käivitub välise surve mõjul, milleks võib olla ka pereliikmete või õpetaja heakskiit (Krull, 2000).

Edust, kui motivatsiooni erilist mõjutajast on kirjutanud ka Leppik, Luuk ja Tulviste. Edu üheks tingimuseks on saavutusvajadus, kus olulisteks teguriteks on meie jõupingutusi koordineerivad vahe-eesmärgid, tänu millele jõuame pingelist teed mööda lõppeesmärgini (Luuk&Tulviste, 2006; Leppik, 2006). Martinson (2010, lk 90) seostab õppimise soovi isikliku heaolu tasemega. Koolis mõjutavad heaolutunnet suhted kaasõpilaste ja õpetajatega. Luuk ja Tulviste (2006) peavad inimsuhteid väga oluliseks motiiviks. Sotsiaalsete suhete loomise aluseks on tugevalt väljenduvad sotsiaalsed vajadused, nagu armastus-, kiindumus-, empaatia- ning mitmesugustesse inimkooslustesse kuulumise vajadus. Puudujäägid nende vajaduste rahuldamisel võivad tekitada nii probleeme inimsuhetes kui isiksuslikke probleeme.

Eestis on läbi viidud erinevaid uuringuid, mis on seotud õpimotivatsiooniga. Pässe (2013) on uurinud põhikooli õpilaste sisemist ja välist õpimotivatsiooni, Alfavitskaja ja Loomus (2015) on uurinud kakskeelsete õpilaste motivatsiooni. Nii laulmise, pillimängu, muusika kuulamise kui muusikalise liikumise puhul saame rääkida mingit tüüpi motivatsioonist, mis inimesi muusikaliste tegevustega tegelema paneb. Tuleb see siis huvist, emotsionaalsetest vajadusest või ühiskonnast tulenevatest mõjuteguritest. Sama võib öelda ka õppimise kohta, kus õpilast võivad motiveerida nii uudishimu kui ka soov oma teadmiste ja tulemustega silma paista. Nagu koolitöös, keskendutakse ka pillimängus või laulmises kindlale tulemusele. Nagu muusika kuulamine või muusikaline liikumine võib ka koolitöö pakkuda emotsionaalset rahulolu näiteks uudishimu rahuldamise näol. Seega on alust arvata, et muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahel on olemas seoseid.

2 UURIMUSTÖÖ METOODIKA

Antud töö eesmärgiks on uurida võimalikke seoseid muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahel. Käesolev peatükk koosneb kolmest alapeatükist. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse uurimismeetodit, valimit ja uurimisprotseduuri. Teises alapeatükis kirjeldatakse andmeanalüüsi ja antakse ülevaade saadud tulemustest. Kolmandas alapeatükis tutvustatakse järeldusi.

2.1 Meetod

Ankeetküsitlus, millega sooviti otsida muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahelisi seoseid koosnes kahest osast. Esimene osa püüdis välja selgitada muusikalisi ja muid huvialategevusi. Teine osa koosnes õpimotivatsiooni mõõtvatest küsimustest. Küsitlus viidi läbi Suure-Jaani ja Viljandi Gümnaasiumi 10. ja 11. klassi õpilaste hulgas, millele kokku vastas 63 õpilast. Küsitlust aitasid läbi viia gümnaasiumite õpetajad, keda eelnevalt informeeriti antud uurimustöö probleemist ja anti täpsustavad juhtnöörid ankeetküsitluse läbiviimiseks. Kuna ankeedid paluti täita nimeliselt, siis oli vajalik õpilastele lisaks kirjalikule selgitusele ka suulist kinnitust nende isikuandmete turvalisuse ja kaitse suhtes.

2.1.1 Valim

Käesoleva uurimustöö populatsiooni moodustasid Suure-Jaani Gümnaasiumi ja Viljandi Gümnaasiumi vanema kooliastme õpilased. Suure-Jaani Gümnaasiumist valiti valimisse kõik 10. ja 11. klassi õpilased, kokku 53 õpilast. Täidetud ankeete laekus 36 (ankeedi täitmise päeval puudunud õpilased hiljem ankeeti ei täitnud). Arvesse läks 33 ankeeti, kuna 3 nendest olid ebatäpselt täidetud. Viljandi Gümnaasiumist täitsid ankeedid 30 erinevate õppesuundade 10. ja 11. klassi õpilast. Kokku osales küsitluses 63 õpilast, neist 27 poissi ja 36 tüdrukut. Osalejate keskmine vanus oli 17,1 aastat (SD 0,68). Vastanute jaotuvus kooliti on välja toodud tabelis 1.

Tabel.1 *Vastanute jaotuvus kooliti*

	vastanuid kokku (%)	tüdrukud (%)	poisid (%)	vanus (SD)	keskmine hinne (SD)	muusikaga tegeleb (%)
SJG	33 (52,4)	18 (54,5)	15 (45,4)	17,1 (0,7)	3,8 (0,4)	15 (44,1)
Vilj G	30 (47,6)	18 (60)	12 (40)	17,4 (0,6)	4,1 (0,5)	19 (55,9)
Kokku	63 (100)	36 (57,1)	27 (42,9)	17,3 (0,6)	4 (0,5)	34 (100)

*SJG- Suure-Jaani Gümnaasium; *Vilj G- Viljandi Gümnaasium

2.1.2 Andmekogumismeetod ja protseduur

Muusikalisi tegevusi väljaselgitav ning õpimotivatsiooni mõõtev küsimustik, mille esimese osa koostas antud uurimustöö autor, ja teine õpimotivatsiooni mõõtev küsimustik on kasutuses olnud Pässa (2013) õpimotivatsiooni mõõtvast uurimustöös, viidi läbi kahes koolis, Suure-Jaani ja Viljandi Gümnaasiumis. Usaldusväärsemate andmete saamiseks kasutati ühe maakonna maakooli ja linnakooli andmeid.

Õpilaste hulgas läbi viidud kirjalik küsitlus (vt lisa 1) koosnes kahest osast. Esimene osa sisaldas valikvastustega küsimusi huvialade ja muusikaliste tegevuste kohta. Teise osa õpimotivatsiooni mõõtvast küsimustikuna kasutas autor Harter's (1981, viide Pässa, 2013) poolt koostatud, Lepperi jt (2005, viide sama) poolt modifitseeritud ja Pässa poolt eesti keelde tõlgitud ning oma uurimustöös kasutusel olnud sisemise ja välise õpimotivatsiooni mõõtmise skaalat. Õpimotivatsiooni mõõtev skaala jaotus seitsmeks alamskaalaks: väljakutse, meisterlikkus, uudishimu, eneseteostus, sõltuvus õpetajast, soov meeldida õpetajale ja lihtne töö.

Õpimotivatsiooni mõõtev ankeet koosneb 33 väitest. Vastaja hindas iga väidet 5-pallilisel Likerti skaalal, kus 1-kindlasti pole nõus, 2-pigem pole nõus, 3-ei oska öelda, 4-pigem on tõsi, 5-kindlasti on tõsi. Õpilaste akadeemilisi tulemusi hinnati 2016/2017 õppeaasta kahe trimestri keskmiste hinnete alusel kolmes aines (eesti keel, matemaatika, A-võõrkeel). Töö autor jättis kolmanda trimestri arvestamata, kuna paljudel õpilastel puudusid märkmed

kolmanda trimestri hinnete kohta. Antud töö uurimuslikus osas käsitletakse õppeedukust edaspidi kui kolme põhiaine kahe õppetrimestri keskmist hinnet.

Käesoleva töö autor omab nõusolekut õpimotivatsiooni mõõtvate ankeedi eestindajalt Ülle Pässalt ankeedi kasutamiseks antud bakalaureusetöös.

2.2 Andmeanalüüs

Kogu andmeanalüüs viidi läbi tabelarvutusprogrammiga Excel. Lisana kasutati *Analysis ToolPak* ja *StatPlus* pakette. Võrdlemaks muusikalisi tegevusi harrastavate õpilaste õpimotivatsiooni nendega, kes muusikalisi tegevusi ei harrasta kasutati *t*-testi. Samuti selgitati välja, kas õpilaste akadeemiline edukus ja muusikaliste tegevuste harrastamine on omavahel seotud.

Et leida seoseid õpimotivatsiooni ja õppeedukuse vahel, kasutati korrelatsioonianalüüsi, kus korreleeriti motivatsiooni alamskaalaid käesoleva õppeaasta keskmiste hinnetega. Saadi ülevaade õpilaste muusikalistest harrastustest ja huvialategevusest.

2.2.1 Gümnaasiumiõpilastega läbiviidud ankeetküsitluse tulemused

Kasutades tabelarvutusprogrammi Excel, võrreldi muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate õpilaste õpimotivatsiooni alamskaalade põhjal. Tulemuste võrdlemisel kasutati sõltumatute valimite *t*-testi. Võrreldud gruppide, muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate õpilaste testitulemused motivatsiooni üldskoori ega ka alamskaalade osas valimite erinevust väita ei luba, sest olulisuse tõenäosus ühegi skaala puhul kokkulepitud nõudmistele ($p < 0,05$) ei vasta (vt tabel 2).

Tabel 2. Muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate gruppide võrdlus õpimotivatsiooni alamskaalade põhjal ($n=63$)

Rühm	Muusikaga tegelevad M(SD)	Muusikaga mittetegelevad M(SD)	t	P	df
Väljakutse	21,0 (2,8)	20,4 (2,3)	-0,04	0,482	53
Meisterlikkus	14,1 (2,4)	14,4 (3,2)	-0,32	0,374	52
Uudishimu	14,2 (2,3)	13,1 (3,1)	1,5	0,069	51
Eneseteostus	10,8 (2,6)	10,1 (2,6)	1,05	0,147	60
Sõltuvus õpetajast	17,1 (3,5)	16,7 (3,8)	0,39	0,348	58
Õpetajale meeldimine	5,7 (2,1)	5,9 (1,8)	-0,25	0,4	61
Lihtne töö M	7,6 (1,6)	7,7 (2,1)	-0,16	0,435	54

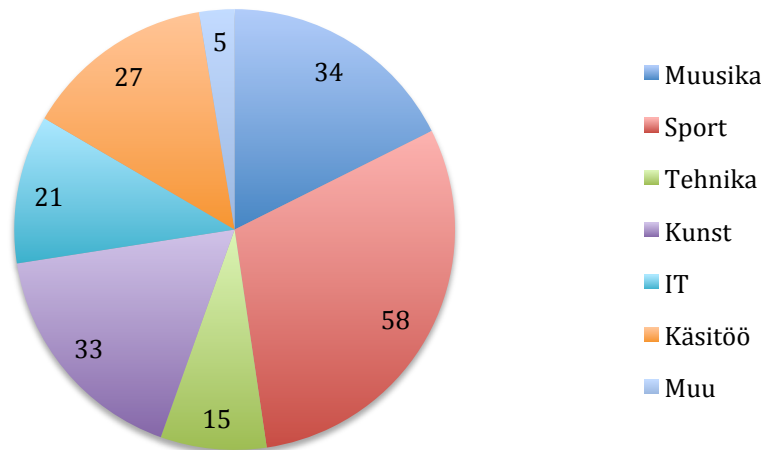
Näeme, et t -test ei luba väita muusikaga tegelevate ja mittetegelevate õpilaste erinevust õpimotivatsiooni osas.

Et õpimotivatsiooni osas gruppide vahel erinevust väita ei saa, siis võrreldi antud uurimustöös ka muusikaga tegelevate ja mittetegelevate õpilaste õppeedukust erinevates õppeainetes. Testi tulemused näitasid gruppide eristust ainult A-võõrkeele osas. Muusikaga tegelevate õpilaste võõrkeele hinne on muusikaga mittetegelevate õpilaste hindest kõrgem. Ülejäänud õppeainetes erisust ei tuvastatud. Testi õppeedukuse võrdlus gruppide kaupa on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate gruppide võrdlus õppeedukuse põhjal ($n=63$, $df=59$)

Rühm	Muusikaga tegelevad M(SD)	Muusikaga mittetegelevad M(SD)	t	P
Emakeel	4,1 (0,7)	4,1 (0,6)	0,24	0,403
Matemaatika	3,7 (0,8)	3,8 (0,6)	0,13	0,446
A-Võõrkeel	4,3 (0,5)	3,8 (0,5)	3,33	0,000
Akadeemiline edukus kokku	4,1 (0,5)	3,9 (0,5)	1,37	0,087

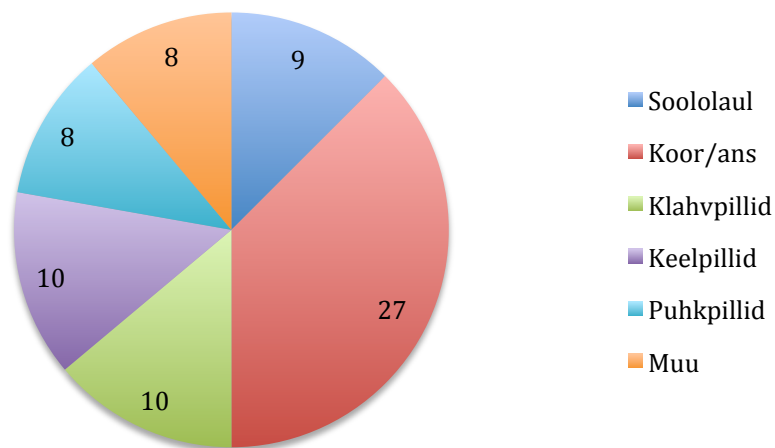
Õpilaste poolt täidetud ankeetküsitluse esimene osa, mis sisaldas valikvastustega küsimusi, andis loodetud tulemuse muusikaliste tegevuste ja huvialaharrastuste valdkonnas. Joonisel 1 on välja toodud huvialad ja huvialadega tegelevate õpilaste arvud. Vaid 11 õpilast tegeles ainult ühe huvialaga, ülejäänud vastanutest tegelesid kahe või enama huvialaga. Muudest huvialategevustest oli välja toodud näitlemine, fotograafia ja motosport.

*Muu- muud huvialategevused

Joonis 1. *Õpilaste jaotuvus huvialade järgi*

Joonisel 2 on välja toodud muusikalised tegevused ja nendega tegelevate õpilaste arvud. Klahvpillidest mängisid õpilased klaverit ja akordioni. Keelpillidest kitarri, kannelt ja vioolat. Puhkpillidest mängiti flööte ja torupilli. 18 õpilast tegeles enam kui ühe muusikalise tegevusega. Üks õpilane tegeles kõigi kuue ja üks õpilane viie allpool välja toodud muusikalise tegevusega. 14 õpilast mängis kas ühte muusikainstrumenti või tegeles koorilauluga. Muudest muusikalistest tegevustest toodi välja orkestrimäng, karaoke laulmine, elektrooniline muusikalaud ja nutitelefoniga muusikarakenduste kasutamine.

*Muu- muud muusikalised tegevused

Joonis 2. Õpilaste jaotuvus muusikaliste tegevuste järgi

Leidmaks seost õpimotivatsiooni ja õppeedukuse vahel, viidi läbi korrelatsioonianalüüs, milles otsiti erinevate tunnuste seost õpimotivatsiooniga (vt tabel 4).

Tabel 4. Õpilaste õpimotivatsiooni ja õppetulemuste vahelised seosed

Õpimotivatsiooni alamskaala	Muusikaga tegelevate õpilaste õppeedukus $r=$	Muusikaga mittetegelevate õpilaste õppeedukus $r=$
Väljakutse	0,45	0,11
Meisterlikkus	0,24	0,01
Uudishimu	0,46	-0,25
Eneseteostus	0,41	0,35
Sõltuvus õpetajast	-0,22	-0,33
Soov õpetajale meeldida	-0,24	-0,13
Lihtne töö	0,2	0,22
Motivatsioon kokku	0,32	-0,05

Selgus, et keskmise tugevusega positiivne seos ($r=0,32$) avaldub õppeedukuse koondnäitajana ning motivatsiooni üldskoori vahel vaid muusikaga tegelevatel õpilastel. Muusikaga mittetegelevatel õpilastel sellist seost ei tuvastatud ($r=-0,05$). Erinevused

ilmnesid ka motivatsiooni alamskaalade Väljakutse ($r=0,45$) ja Uudishimu ($r=0,46$) puhul, mille skoorid andsid keskmise tugevusega korrelatsiooni. Muusikaga mittetegelevate õpilaste puhul nendes alamskaalades korrelatsiooni õppeedukusega ei toimunud. Ainus alamskaala, mille puhul positiivne seos õpimotivatsiooni ja õppeedukuse vahel ilmnis oli Eneseteostus, kus keskmise tugevusega seos ilmnis nii muusikaga tegelevatel ($r=0,41$) kui mittetegelevatel õpilastel ($r=0,35$). Mõlema vaadeldud grupi puhul ilmnis negatiivne seos alamskaalaga Sõltuvus õpetajast. Kuigi muusikaga tegelevate õpilaste puhul oli seos nõrk ($r=-0,22$), siis muusikaga mittetegelevate õpilaste puhul näeme keskmise tugevusega negatiivset seost ($r=-0,33$).

2.3 Järeldused

Antud uuringu eesmärk oli otsida seoseid muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahel ja lisaks saada ülevaade gümnaasiumiõpilaste muusikaliste harrastuste ja huvitegevuste kohta. Muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate õpilaste õpimotivatsiooni erinevust testi tulemused väita ei luba. Seega ei leidnud kinnitust käesolevas töös püstitatud esimene hüpotees, milles väideti, et muusikaga tegelevate õpilaste õpimotivatsioon on kõrgem nende muusikaga mittetegelevate kaasõpilaste omast.

Võrreldes muusikaga tegelevate ja mittetegelevate õpilaste õppeedukust, leiti gruppide erisus võõrkeele osas. Muusikaga tegelevate õpilaste A-võõrkeele hinne on kõrgem, kui muusikaga mittetegelevate õpilaste hinne. Tuginedes eelmises peatükis välja toodud teooriale, kus muusikaga tegelemine parandab suhtlemis- ja kuulamisoskust (Pehk, 2009) ning arendab sõnalisi võimeid (Matthews, 2011), õnnestus osaliselt tõestada uurimustöö teine hüpotees, mis väitis, et muusikaga tegelevate õpilaste õppeedukus on muusikaga mittetegelevate kaasõpilaste omast parem.

Kuigi *t*-testi tulemused ei võimalda õpimotivatsiooni alusel eristada muusikaga tegelevaid ja mittetegelevaid õpilasi, ilmnisid korrelatsioonianalüüsi käigus mitmeid huvipakkuvaid seoseid. Vaatamata sellele, et leiti vaid keskmise tugevusega seoseid (r vahemikus 0,3-0,7), saab välja tuua, et muusikaga tegelevate õpilaste puhul ilmneb seos nii motivatsiooni üldskoori kui ka mitme alamskaala puhul, nagu Väljakutse ja Uudishimu. Teoreetilist poolt

toetab selle tulemuse puhul teadmine, et muusikaga tegelemine arendab loovust, julgust ennast väljendada (Pöder, 2016) ja olla avatud uutele ideedele (Pehk, 2009).

Vastused ankeetküsitluse esimesele valikvastustega osale huvialade ja muusikaliste tegevuste kohta, andis loodetud tulemuse. Vastanud gümnaasiumiõpilased tegelevad kõige rohkem spordiga, teisel kohal on muusikalised tegevused ja kolmandal kohal kunst. Muusikalistest tegevustest kõige populaarsem on koori- ja ansambli laul, teisel kohal keel- ja klahvpillide mängimine ning kolmandal kohal on soololaal.

Käesoleva lõputöö raames saadud tulemused ei kinnita varasemate uuringute tulemusi, mille põhjal õpimotivatsiooni ja muusikaga tegelemise vahel on positiivne seos. Selleks võib olla mitmeid põhjusi. Vaatamata sellele, et kasutatud test on eestindatud ja seda on varem kasutatud, puuduvad andmed selle valiidsuse kohta. Teiseks on võimalik, et muusikaga tegelemise mõiste oli defineeritud liiga ebamääraselt. Edasistes uuringutes tasuks võibolla eristada ka neid, kes tegelevad muusikaga sisemisest ja kes välisest motivatsioonist lähtuvalt. Ka tuleb tõdeda, et kuigi valimi suurus oli t -testi läbiviimiseks piisav, võiks suurema valimi kasutamine erinevusi selgemalt esile tuua. Kaaluda võiks rohkemate õppeasutuste kaasamist nii maalt kui linnast. Eraldi võiks võrrelda näiteks ka muusika süvaõppe ja muu õppesuuna õpilasi erinevatest koolidest.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimustöö eesmärgiks oli uurida võimalikke seoseid muusikaliste tegevuste ja õpimotivatsiooni vahel. Lisaks sooviti saada ülevaadet gümnaasiumiõpilaste muusikaliste harrastuste ja huvitegevuse kohta. Uurimusse valiti Suure-Jaani Gümnaasiumi ja Viljandi Gümnaasiumi 10. ja 11. klassi õpilased. Kokku osales küsitluses 63 õpilast, kellest 34 tegeles muusikaliste tegevustega. Andmeid koguti kirjaliku kaheosalise küsitlusankeedi kaudu, millest esimene osa sisaldas valikvastustega küsimusi huvialade ja muusikaliste tegevuste kohta, teine osa koosnes õpimotivatsiooni mõõtvatest küsimustest.

Esiteks otsiti vastust uurimusküsimusele, kas muusikaga tegelevate õpilaste õpimotivatsioon erineb muusikaga mittetegelevate õpilaste omast? Uuringu tulemusena selgus, et võrreldud gruppide, muusikaga tegelevate ja muusikaga mittetegelevate õpilaste testitulemused motivatsiooni üldskoori ega ka alamskaalade osas valimite erinevust väita ei lubanud.

Teiseks sooviti teada, millised on seosed õpilaste õpimotivatsiooni ja õpitulemuste vahel? Muusikaga tegelevate ja mittetegelevate gruppide õppe edukuse võrdlusel näitasid testi tulemused erisust võõrkeele osas, kus muusikaga tegelevate õpilaste võõrkeele hinne oli kõrgem muusikaga mittetegelevate õpilaste omast.

Gümnaasiumiõpilaste muusikalistest tegevustest ja huvialaharrastustest saadi ülevaade ja tehti kokkuvõtted. Huvialaharrastustest osutusid populaarseimaks sport ja muusika. Muusikalistest tegevustest harrastati kõige rohkem koori-või ansambli laulu.

Uurimuse tulemuste põhjal võib öelda, et seoseid muusikaliste tegevuste ja õppe edukuse vahel leiti. Seoseid õpimotivatsiooni ja muusikaliste tegevuste vahel antud töö andmeanalüüs ei tuvastanud.

KASUTATUD KIRJANDUS

Agur, H., Talving, S., Pinn, M. (2016) *Õnneliku kooli valem*. Gustav Adolphi Gümnaasium

Alfavitskaja, K., Loomus, K. (2015) *Õpimotivatsiooni, õpiharjumuste ja emotsioonide mõju kakskeelse õpilase õppimisele*. Magistritöö (Juh. A.Kukk)

Allas, V. (2011) *Tunded ja emotsioonid muusikas*. Teraapiakoolituse kokkuvõte (2017, aprill 14) www.saarekoda.ee/?download=Veronika%20Allas%5B1%5D.pdf

Bergland, C. (2012) *The Neuroscience of Music, Mindset and Motivation*. Psychology today (2017, aprill 12)
<https://www.psychologytoday.com/blog/the-athletes-way/201212/the-neuroscience-music-mindset-and-motivation>

Euroopa Parlamendi Märksõnaregister (2006) "õppimisoskus" (2017, aprill 11)
http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0365+0+DOC+XML+V0//ET#def_2_6

Forgeard, M., Winner, E., Norton, A., Schlaug, G. (2008). *Practicing a Musical Instrument in Childhood is Associated with Enhanced Verbal Ability and Nonverbal Reasoning* (2017, aprill 09)
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2570220/>

Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011) Riigi Teataja (2017, aprill 09)
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021>

Gümnaasiumi riiklik õppekava. Lisa 6 (2011) Riigi Teataja (2017, aprill 11)
https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1290/8201/4021/2m_lisa6.pdf#

Härma, K., Kiilu, K. & Sepp, A. (2014) *Muusikaõpetuse didaktikast. Muusikalistest võimetest. Laulmine. Omaloomingu ja improvisatsiooni võimalustest muusikatunnis*. Muusikaõpetuse didaktika K.Kiilu & A. Sepp (Toim), Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Järg, M.-L. (2015) *Õppimisest, motivatsioonist ja motiveerimisest* (2017, aprill 23)
<http://developdesign.eu/oppimisest-motivatsioonist-ja-motiveerimisest/>

Klasmann, J. K. (2015) *Laulmine kui teekond iseendani* (2017, aprill 09)
<http://muusikateraapia.eu/laulmine-kui-teekond-iseendani/>

Kruuse, K. (2016) *Muusikakooli õpilaste heaolutunne pilliõppes*. Magistritöö (Juh. T. Selke)

Kureniit, A. (1986) *Täiskasvanu pedagoogika* (lk 81-85) Tallinn: Valgus

Lass, K. & Joost, K. (2010) *Liikumine ja muusika*. Õppematerjal toimetuleku riikliku õppekava alusel õppivate õpilaste rütmika (muusika ja kehaline kasvatus) tundide läbiviimiseks (Juh. K. Palgi)

Liimets, A. (2009) *Muusika noorte elustiilis ja tänapäeva koolikultuuris*. Muusikalise kontegelikkuse ühendused identiteedi ja differentsiga. A. Liimets (Toim), Tallinna Ülikooli Kirjastus

Leppik, P. (2006) *Õppimine on tõesti huvitav* (lk 94-97) I. Unt (Toim), Tartu: TÜ Kirjastus

Luuk, A. & Tulviste, P. (2006) *Motiivid ja vajadused*. J. Allik, M. Rauk (Toim), *Psühholoogia gümnaasiumile* (lk 162 – 176) Tartu: TÜ Kirjastus

Matthews, M. (2011) *Benefits of Playing a Musical Instrument* (2017, aprill 09) <http://www.effectivemusicteaching.com/articles/directors/18-benefits-of-playing-a-musical-instrument/>

Martinson, M. (2010) *Õpiraskused. Kelle probleem? Kust otsida lahendusi?* M. Kangur (Toim), Tallinn: Koolibri

Mõistlik-Tamm, M. (2013) *Teraapilisest lähenemisest muusikaõpetuses: Muusikatund kui heaolu ja elukestva muusikaharrastuse allikas*. Tallinna Ülikool. Doktoritöö (Juh. dots. E. Rüütel, prof. T. Selke)

Mäesalu, M. (2009) *Kuidas, kus ja miks kuulavad noored muusikat?* Muusikalise kontegelikkuse ühendused identiteedi ja differentsiga. A. Liimets (Toim), Tallinna Ülikooli Kirjastus

Männamaa, I. (2010) *Sisemine ja väline motivatsioon*. Loengumaterjal

Pajumaa, K. (2013) *Kui sa ei ole motiveeritud, ei ole sind olemas* (2017, aprill 23)

<http://www.sisekosmos.ee/eneseareng/kui-sa-ei-ole-motiveeritud-ei-ole-sind-olemas/>

- Pehk, A.** (2009) *Muusika ja loovus organisatsioonis* (2017, aprill 09)
<http://www.gim.ee/lugemist/valik-artikleid/muusika-ja-loovus-organisatsioonis/>
- Piht, S.** (2004) *Kellele ja miks on vaja õpimotivatsiooni*. Haridus 4/2004 (2017, aprill 21)
<http://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/40472>
- Pöder, M.** (2016) *Muusika kaasõju õpimotivatsioonile (2. ja 3. klassi näitel)*. Magistritöö (Juh. M. Muldma)
- Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2002) Riigi teataja (2017, aprill 09)
<https://www.riigiteataja.ee/akt/174787>
- Põhikooli riiklik õppekava. Lisa 6 (2011) Riigi teataja (2017, aprill 11)
<https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1290/8201/4020/1m%20lisa6.pdf>
- Pässa, Ü.** (2013) *Põhikooli õpilaste sisemine ja väline õpimotivatsioon õpilaste hinnangute põhjal ja selle seos keskmise hindega Harjumaa nelja kooli näitel*. Magistritöö (Juh. M. Taimalu)
- Ross, J.** (2007) *Kaksteist loengut muusikapsühholoogiast*. K.Pruul (Toim) Tartu: TÜ Kirjastus
- Ryan, R.M. & Deci, E. L.** (2000) *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*. Contemporary Educational Psychology 25, 54–67 (2017, aprill 18)
<http://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf>
- Siitan, T.** (1998) *Õhtumaade muusikalugu I*. Talmar & Põhi, Avita
- Suure-Jaani Gümnaasiumi arengukava (2016) Suure-Jaani Vallavalitsus (2017, aprill 11)
http://www.sjg.edu.ee/dokumendid/sjg/SJG_Arengukava_2016-2020_28.04.pdf
- Vago, A.** (2014) *Eesti kitarriõpetajate kasutatavad meetodid õpimotivatsiooni toetamisel pilliõppes*. Magistritöö (Juh. T. Kivestu)
- Wade – Matthews, M. & Thompson, W.** (2006) *Muusika entüklopeedia. Muusikainstrumentid ja suured heliloojad*. Tallinn: Sinisukk

LISAD

Ankeetküsimustik gümnaasiumiõpilastele

nimi.....

Lugupeetud õpilane!

Käesolev küsimustik on koostatud eesmärgiga uurida gümnaasiumiõpilaste huvialaseid tegevusi ning õpimotivatsiooni. Palun Sul täita järgnev ankeet ning vastata ausalt ning kaalutletult. Märki ristike ruutu Sinu arvates Sulle kõige sobivamatele vastusevariantidele. Saadud andmeid kasutatakse ainult antud uurimustöös teaduslikel eesmärkidel ja üldistatud kujul. Isikuandmeid ei avalikustata ja üksikvastaja vastuseid eraldi ei analüüsita ega seostata Sinu isikuga.

Õpilase andmed

- vanus
- klass
- sugu M N

Sinu õppeveerandite hinded nimetatud ainetes 2016/2017 aastal

	1. trimester	2. trimester	3. trimester (keskmine)
Eesti keel			
Matemaatika			
A-võõrkeel			

Huvialad ja muusikalised tegevused

1. Milliste järgnevate huvialadega tegeled või oled tegeleenud?

	kuni aasta	1-3 aastat	4-5 aastat	üle 5 aasta
muusika				
sport				
tehnika				
kunst				
arvutid ja IT				
käsitöö				

muu tegevusala, milline?				
-----------------------------------	--	--	--	--

2. Millise muusikaharrastusega tegeled või oled tegelenud?

Muusika kuulamine

- kuulan muusikat igapäevaselt (raadiost, nutiseadmest, otsin internetist)
 kuulan muusikat vähe, mõned korrad nädalas

Laulmine

- soololaul koori- või ansambli laul

Pillimäng

- mis pilli/pille mängid?

Muusikaline liikumine

- rahvatants/peotants aeroobne tantsutrenn

Muu muusikaline harrastus

- Milline?

3. Kas tunned noodikirja? (Oskus noodist viisi mängida või laulda)

- Ei Jah

Õpimotivatsioon

	Kindlasti pole nõus	Pigem pole tõsi	Ei oska öelda	Pigem on tõsi	Kindlasti on tõsi
1. Mulle meeldib raske õpiülesanne, sest see on minu jaoks väljakutse					
2. mulle meeldib teha oma koolitöid iseseisvalt ilma kõrvalise abita					
3. mulle ei meeldi lahendada raskeid õpiülesandeid					
4. mulle meeldivad need õppeained, mis sunnivad mind rohkem mõtlema ja lahendusi otsima					
5. kui ma kohe ei saagi mõnest asjast aru, siis mulle ikkagi meeldib iseseisvalt jõuda õige lahenduseni					
6. mulle meeldib raske õppetöö, sest ma leian, et see on huvitav					
7. ma teen oma koolitööd, sest õpetaja nõuab seda					
8. ma osalen projektides, et õppida seda, mis mind huvitab					
9. mulle meeldib, kui õpetaja ütleb, mida järgmiseks tuleb teha					

10. koolitööd tehes saan uusi, mulle vajalikke teadmisi					
11. ma töotan õpiülesannetega, sest mulle tõepoolest meeldib õppida					
12. mulle meeldib jätkata ülesannetega, mida on lihtne teha					
13. mulle meeldib ennast proovile pannes nuputada, kuidas iseseisvalt sooritada koolis antud ülesandeid					
14. mulle meeldib õpetaja, kes abistab mine õppetöös					
15. kui ma teen vea, siis ma püüan ise leida õige vastuse					
16. mulle ei meeldi keerulised ülesanded, sest need nõuavad minult tugevat pingutust					
17. mulle meeldib küsida õpetajalt, kuidas ma pean õpiülesannet tegema?					
18. mulle meeldib, kui iga järgnev õpiülesanne on eelmisest natuke raskem					
19. mulle meeldib õppida ainult seda, mida ma pean õppima					
20. kui ma jään probleemi lahendamisel hätta, püüan selle siiski lahendada iseseisvalt					
21. mulle meeldib lihtne töö, milles ma olen kindel, et ma seda oskan					
22. kui ma teen vea, meeldib mulle küsida õpetajalt, kuidas saada õige vastus					
23. mulle meeldivad õppeained, milles on kerge vastuseid leida					
24. ma õpin õppeainet sellepärast, et õpetaja soovib, et ma seda teeksin					
25. ma esitan tunnis küsimusi, sest ma tahan teada saada midagi uut					
26. ma töotan probleemiga, sest minult oodatakse seda					
27. ma esitan tunnis küsimusi, sest ma tahan, et õpetaja märkaks mind					
28. kui ma ei saa kohe ülesandest aru, siis tahan, et õpetaja aitaks mind					
29. mulle meeldivad keerulised probleemid, sest ma naudin nende lahendamisega kaasnevaid pingutusi					
30. ma töotan probleemiga, et õppida nende lahendamist					
31. ma loen lisamaterjali mind huvitava aine kohta					
32. kui ma satun probleemiga raskustesse, küsin ma õpetajalt abi					
33. ma õpin koolis nii hästi kui ma suudan					

AITÄH!

SUMMARY

The aim of the current research was to investigate potential connections between musical activities and learning motivation. In addition, insight was sought into high school students' musical hobbies and leisure activities. The students selected into the study were from the 10th and 11th grades of Suure-Jaani Gymnasium and Viljandi Gymnasium. A total of 63 students, 34 of whom were engaged in musical activities, participated in the survey. The data were collected using a two-part questionnaire, the first part of which was comprised of multiple-choice questions on leisure and musical activities, and the second part contained questions assessing learning motivation.

The results of the study revealed no significant differences in the test scores between the two groups – those involved in music making and those not involved in music making – neither in the total scores for motivation nor in the subscales scores.

The comparison of the academic performance showed a distinction in foreign language test results between students involved in music making and those not involved in music making. Students involved in music making had higher marks for foreign languages than those not involved in music making.

The research gave some insights into high school students' musical and leisure activities, which have been summarised. The most popular leisure activities were sports and music. The most widely practised musical activities were chorus and ensemble singing.

The study results confirmed the existence of a correlation between musical activities and academic performance. The data analysis performed in the framework of the study did not show a correlation between learning motivation and musical activities.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kärt Kaljaspolik,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

“GÜMNAASIUMIÕPILASTE MUUSIKALISTE TEGEVUSTE SEOS
ÕPIMOTIVATSIOONIGA”,

mille juhendaja on Ivar Männamaa ja kaasjuhendaja Sirje Medell,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **17.05.2017**